

FUNDACJA
KATARYNKA

KULTURA

DLA WSZYSTKICH
DOBRE PRAKTYKI

WSTĘP

Kultura dla wszystkich – ta idea tli się w naszej głowie od dawna. Wiemy, że jest możliwa, jeśli tylko zrobimy pierwszy krok. Bo dostępność to dynamiczna droga. Ta publikacja to krótka dokumentacja procesu wdrażania dostępności w obszarze kultury we Wrocławiu.

Dokazujemy, jak kolejne elementy tworzą spójną całość. Przykładami ilustrujemy, w jaki sposób udaje się włączyć odbiorców z niepełnosprawnościami do działań kulturalnych. W rozdziale "Dobre praktyki" chcemy też zainspirować Was tym, co robią inni we Wrocławiu. Zaprezentujemy również scenariusze prowadzonych warsztatów przygotowane przez edukatorów.

Publikacja dokumentuje prace z instytucjami kultury, które brały udział w projekcie „Kultura dla wszystkich”.

Dostępność to proces. Jak wygląda on we Wrocławiu?

Przez ostatnią dekadę we Wrocławiu dostępność do kultury wśród osób z niepełnosprawnościami rozwinęła się. Mnóstwo w tym obszarze wydarzyło się szczególnie w ciągu ostatnich dwóch lat.

2011

Pierwszym ośrodkiem, w którym pojawiła się oferta dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi było Centrum Kultury Wrocław-Zachód. Rozpoczęto tam pokazy filmowe z audiodeskrypcją, która czytana była na żywo. Pokazy te odbywają się do dziś.

2014

Rozpoczęły się regularne pokazy w Kinie Nowe Horyzonty w ramach cyklu "Adapter. Kino bez barier". Realizuje go Fundacja Katarynka wspólnie z partnerami i dzięki dofinansowaniu różnych instytucji.

Adapter to głos w debacie nad dostępnością kultury dla wykluczonych. Ideą pokazów jest integracja osób pełnosprawnych z osobami z niepełnosprawnościami, młodych z seniorami. Adapter to pokazy ponad granicami, gdzie wszyscy razem mogą poznawać współczesne kino. Audiodeskrypcja seansów jest dostępna na słuchawkach dla tych, którzy tego potrzebują. Osoby niesłyszące mają możliwość czytania napisów. Spotkanie jest także tłumaczone na język migowy.

W 2014 roku odbył się także pierwszy spektakl z audiodeskrypcją i tłumaczeniem migowym. W Teatrze Polskim odbiorcy o szczególnych potrzebach mogli zobaczyć "Dzieci z Bullerbyn" oraz "Dziady". Pokazy realizowane przez Fundację Katarynka dofinansował Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego ze środków PFRON.

2016

To rok tytułu Europejskiej Stolicy Kultury dla Wrocławia. ESK2016 było okazją do odwiedzania wrocławskich instytucji kultury przez grupę osób z różnymi niepełnosprawnościami, które audytowały, konsultowały i szkoliły pracowników kultury w ramach projektu "Ministerium Kultury".

2019

W 6 muzeach pojawiła się oferta dostosowana do potrzeb odbiorców z niepełnosprawnościami słuchu i wzroku. 3 muzea realizują ofertę w ramach cyklicznych działań. W 2 kinach raz w miesiącu można oglądać filmy z audiodeskrypcją i napisami dla niesłyszących. Spektakle z audiodeskrypcją, napisami lub tłumaczeniem migowym odbywają się w 4 teatrach.

Oprócz tego w ramach Festiwalu Docs Against Gravity wybrane filmy pokazane były z audiodeskrypcją i napisami dla niesłyszących. W ramach Europejskiej Nocy Literatury odbyły się warsztaty i czytanie z tłumaczeniem na polski język migowy oraz spacer z audiodeskrypcją. W ramach Festiwalu Nowe Horyzonty odbyły się seanse na Rynku z audiodeskrypcją. Na Festiwalu Sztuki Survival odbyło się oprowadzanie z tłumaczeniem na polski język migowy. Wielkim wydarzeniem jest Sylwester 2019 Wrocław Respect,

który tworzony jest wspólnie z artystami z niepełnosprawnościami. Dzięki wsparciu Biura Wrocław bez Barrier powstała też Strefa Dostępności, w której osoby z niepełnosprawnościami będą mogły korzystać z audiodeskrypcji, tłumaczenia migowego, pętli indukcyjnej, asystentów i rampy.

KULTURA DLA WSZYSTKICH

Idea projektu: To inicjatywa Fundacji Katarynka, która zareagowała na potrzeby wrocławskich instytucji. To **oddolne działanie**, w którym wdrażamy dostępność we wrocławskich instytucjach kultury dla osób z niepełnosprawnością słuchu i wzroku. Robimy to przez szkolenia, których rezultatem jest projektowanie oferty i dostępne wydarzenia. Zwieńczeniem tych działań powinna być dostępność jako integralna część polityki kulturalnej miasta.

JAK?

Kultura dla wszystkich to kompleksowe, kilkietapowe działanie:

Uważamy, że zmiany w instytucji zaczynają się od człowieka. W ciągu dwóch lat przeszkoliliśmy we Wrocławiu 20 instytucji kultury. Wśród nich były kina, teatry, biblioteki, muzea i galerie, a także organizacje prowadzące obiekty sakralne i festiwale. Szkolenia prowadzili eksperci z niepełnosprawnościami. W ich trakcie przybliżyliśmy potrzeby osób z niepełnosprawnościami słuchu i wzroku. Prezentowaliśmy narzędzia dostępności takie jak: audiodeskrypcja, materiały dotykowe, tłumaczenie migowe, napisy dla niesłyszących. Planowaliśmy elementy dostępności w instytucji oraz tworzyliśmy dostępną ofertę dla osób z niepełnosprawnościami. Omawialiśmy komunikację i promocję.

Żeby zrobić kolejny krok, Fundacja zainicjowała projekt "Kultura dla wszystkich". To kompleksowa oferta kulturalna dla osób niewidomych i niesłyszących w 5 wrocławskich instytucjach. W ramach oferty zorganizowano 10 oprowadzań z elementami warsztatowymi dostosowanymi przez audiodeskrypcję, pomoce dotykowe i tłumaczenie migowe.

Kultura dla wszystkich to także 10 pokazów filmowych z audiodeskrypcją i napisami oraz 4 spektakle teatralne.

Projekt finansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z Funduszu Promocji Kultury, oraz środków PFRON w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrocławiu.

Działania edukacji kulturalnej i wydarzenia kosztują dużo mniej niż wdrażanie dostępności na poziomie przestrzeni i infrastruktury. Od razu także widać efekty - w instytucji pojawiają się odbiorcy z niepełnosprawnościami.

W ramach projektu dostępne wydarzenia realizowały: Muzeum Poczty i Telekomunikacji, Synagoga Pod Białym Bocianem, Muzeum Archeologiczne, Pawilon Czterech Kopuł, Muzeum Etnograficzne.

Dzięki wsparciu ekspertek dostępności, edukatorzy muzealni stworzyli scenariusze warsztatów i oprowadzań skierowanych do osób G/głuchych oraz z niepełnosprawnością wzroku.

Zostały one przedstawione w dalszej części publikacji. Powstały też audiodeskrypcje do wybranych obiektów. Do wybranych oprowadzań wykorzystane zostały pomoce dotykowe. W Pawilonie Czterech Kopuł pomoce stworzyli młodzi wolontariusze z Klubu Inteligencji Katolickiej w Warszawie.

Kolejną częścią działań "Kultura dla wszystkich" były teatry:

Wrocławski Teatr Lalek, Teatr Polski, Wrocławski Teatr Współczesny.

Odbyły się tam spektakle z audiodeskrypcją i tłumaczeniem migowym. Przed spektaklami odbiorcy o szczególnych potrzebach uczestniczyli w tzw. "touch tour". Mieli okazję wejść na scenę, dotknąć rekwizytów. Do spektaklach odbywały się spotkania z aktorami/reżyserem tłumaczone na język migowy.

Poza projektem, po szkoleniach kilka instytucji podjęło własne inicjatywy do tworzenia wydarzeń:

Strefa Kultury Wrocław zorganizowała Europejską Noc Literatury - odbył się spacer z audiodeskrypcją i warsztaty w języku migowym. Święto Trójkąta - odbył się kolejny spacer z audiodeskrypcją. Wydarzenia organizują też Muzeum Pana Tadeusza, Festiwal Nowe Horyzonty;

Żeby zrobić kolejny krok, Fundacja zainicjowała projekt "Kultura dla wszystkich". To kompleksowa oferta kulturalna dla osób niewidomych i niesłyszących w 5 wrocławskich instytucjach. W ramach oferty zorganizowano 10 oprowadzań z elementami warsztatowymi dostosowanymi przez audiodeskrypcję, pomoce dotykowe i tłumaczenie migowe.

Kultura dla wszystkich to także 10 pokazów filmowych z audiodeskrypcją i napisami oraz 4 spektakle teatralne.

Projekt finansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z Funduszu Promocji Kultury, oraz środków PFRON w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrocławiu.

Działania edukacji kulturalnej i wydarzenia kosztują dużo mniej niż wdrażanie dostępności na poziomie przestrzeni i infrastruktury. Od razu także widać efekty - w instytucji pojawiają się odbiorcy z niepełnosprawnościami.

W ramach projektu dostępne wydarzenia realizowały: Muzeum Poczty i Telekomunikacji, Synagoga Pod Białym Bocianem, Muzeum Archeologiczne, Pawilon Czterech Kopuł, Muzeum Etnograficzne.

Dzięki wsparciu ekspertek dostępności, edukatorzy muzealni stworzyli scenariusze warsztatów i oprowadzań skierowanych do osób G/głuchych oraz z niepełnosprawnością wzroku.

KONFERENCJA 'KULTURA DLA WSZYSTKICH'

Chcieliśmy podzielić się naszymi doświadczeniami z instytucjami, które dopiero zaczynają swoją drogę do dostępności. Dlatego konferencja była miejscem wymiany wiedzy dla pracowników sektora kultury i samorządowców, ale także środowiska osób z niepełnosprawnościami.☺ Naszymi mówcami byli eksperci z niepełnosprawnościami, którzy ze swojej perspektywy opowiadali, czego oczekują odbiorcy o szczególnych potrzebach.

Druga część konferencji prezentowała różne polityki miejskie i regionalne w obszarze dostępności. Zaprezentowano rozwiązania z Warszawy, Małopolski, Wrocławia i Poznania.

Współorganizatorami konferencji była Strefa Kultury Wrocław, Fundacja "Promyk Słońca" oraz Biuro Wrocław bez Barier.

ROZWIĄZANIA SYSTEMOWE

Dotychczasowe działania były oddolną inicjatywą. Cykliczność działań, budowanie publiczności o szczególnych potrzebach - to wszystko utrwala dostępność. Teraz kolej na systemowe wdrożenie dostępności i powielenie wypracowanych w projektach rozwiązań.

Czas na **Standardy Dostępności Kultury dla Wrocławia**. Fundacja zwróciła się do Biura Wrocław bez Barier z potrzebą opracowania i wdrożenia takiego dokumentu. Obecnie trwają nad nim prace.

DOBRE PRAKTYKI

KINO NOWE HORYZONTY

Niedziela, godz. 16:00
Najlepsze polskie kino

DOLNOŚLĄSKIE CENTRUM FILMOWE

Wtorek lub czwartek, godz. 18:30
Najlepsze zagraniczne kino

Dzięki współpracy z Fundacją Katarynka kino NH i DCF raz w miesiącu zapraszają na pokaz filmu z cyklu „ADAPTER. Kino bez barier” z audiodeskrypcją i napisami dla osób niesłyszących. Audiodeskrypcja jest dostępna przez odbiorniki z słuchawkami, które zapewnia Fundacja Katarynka. Napisy zawierają też zapis dźwięków i są adresowane do osób niesłyszących. Pokazy są realizowane głównie z myślą o odbiorcach niewidomych i niesłyszących, ale są otwarte dla wszystkich. Kina są przystosowane do potrzeb osób mających trudności z poruszaniem się.

STREFA KULTURY WROCLAW

Organizuje wiele wydarzeń, które są dostępne dla osób z niepełnosprawnościami:

- **miejskiego Sylwestra Wrocław Respect,**
- **Europejską Noc Literatury** (z warsztatami i czytaniem z tłumaczeniem na Polski Język Migowy oraz spacerem z audiodeskrypcją dla niewidomych),
- **Dzień Trójkąta** (spacer z audiodeskrypcją dla niewidomych). Główna siedziba SKW – Barbara – jest miejscem przyjaznym dla osób na wózkach. SKW przeszkoliła z dostępności swoich pracowników i wolontariuszy, a także – w ramach programu Praktycy Kultury – pracowników innych instytucji kultury.

MUZEUM WSPÓŁCZESNE WROCLAWIA

Organizuje warsztaty integracyjne i sensualne dla osób z niepełnosprawnościami sensorycznymi oraz niepełnosprawnością intelektualną. Budynek jest dostępny dla osób z niepełnosprawnością narządu ruchu, informacje o udogodnieniach i barierach znajdują się na stronie internetowej.

Wystawa stała "Prywatne mitologie. Urodziny Marty" posiada audiodeskrypcję oraz tłumaczenie w języku migowym do wybranych eksponatów.

PAWILON CZTERECH KOPUŁ »

ODDZIAŁ MUZEUM
NARODOWEGO

W budynku są ścieżki dla osób niewidomych, oznaczenia pismem Braille'a oraz tyflografiki najważniejszych prac z wystawy stałej. W kasie jest dostępny przewodnik w piśmie Braille'a, zawierający specjalnie oznakowane dzieła z wystawy stałej. W muzeum znajdują się specjalne platformy ułatwiające poruszanie się. W Pawilonie raz w miesiącu prowadzone są warsztaty dla osób niewidomych i niedowidzących z cyklu „Dotknij muzeum”, podczas których, dzięki pomocom dotykowym (tyflografikom), odwiedzający badają strukturę, kształty i fakturę obrazów i rzeźb i rozmawiają o sztuce współczesnej. W ofercie można znaleźć wiele wydarzeń dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami, np. z tłumaczeniem na Polski Język Migowy. Bieżącą ofertę można znaleźć na stronie [www](http://www.muzeum-narodowe.pl).

MUZEUM ETNOGRAFICZNE »

ODDZIAŁ MUZEUM
NARODOWEGO

Muzeum prowadzi oprowadzania, warsztaty i lekcje muzealne dotyczące kultury tradycyjnej i historii Dolnego Śląska dla osób z niepełnosprawnościami. Oprócz zajęć znajdujących się w programie, oferuje także zajęcia spoza listy, realizowane na specjalne życzenie. O aktualnej ofercie dedykowanej osobom niewidomym, słabowidzącym, g/Głuchym oraz słabosłyszącym można przeczytać na stronie [www](http://www.muzeum-narodowe.pl).

MUZEUM PANA TADEUSZA

Budynek jest pozbawiony barier architektonicznych, w każde miejsce można dojechać windą, przez ekspozycję stałą prowadzi tyflościeżka, stanowiska multimedialne są dostępne dla osób poruszających się na wózku, a eksponaty w gablotach dobrze widoczne. Muzeum realizuje projekty skierowane do osób z niepełnosprawnościami, jak np. „Tej ciszy chwila w Soplicowie”, która przystosowała ofertę szkolną z tematyki Pana Tadeusza do potrzeb osób słabosłyszących i Głuchych, lub „SENSO-litera. Wystawa edukacyjna dla dzieci”, w którym powstała przestrzeń dedykowana przedszkolakom poznającym litery, przyjazna sensorycznie, na której prezentowany jest alfabet w Polskim Języku Migowym. W muzeum organizowane są warsztaty upowszechniające kulturę Głuchych, np. te z poezji miganej czy nauka Polskiego Języka Migowego dla dzieci. Także warsztaty rodzinne otwarte są dla osób z niepełnosprawnościami. Muzeum oferuje możliwość dostosowania każdego warsztatu do szczególnych potrzeb odbiorców, niezależnie od rodzaju niepełnosprawności. Pracownicy są przeszkoleni w zakresie savoir-vivre i obsługi osób z niepełnosprawnościami.

CENTRUM KULTURY WROCŁAW-ZACHÓD

Wykonuje projekty dedykowane osobom z niepełnościami; było m.in. realizatorem międzynarodowego projektu „Polska i Islandia przeciw wykluczeniu z kultury”, opartego na idei audiodeskrypcji i wymianie dziedzictwa kulturowego. Obecnie prowadzi dwa międzynarodowe projekty: „Umieć się spotkać”, w ramach programu Erasmus+, polegający na cyklu szkoleń pracowników instytucji kultury, dotyczących przygotowania oferty dla osób z niepełnościami oraz promocji dostępności oraz – „Nowe możliwości zatrudnienia w tworzeniu biznesu w sektorze audiodeskrypcji i napisów dla niesłyszących (CASTLE)”, polegający na tworzeniu warunków do rozwoju audiodeskrypcji i napisów. W stałej ofercie są filmy i spektakle z audiodeskrypcją i napisami dla niesłyszących. Obecnie realizowane są cykliczne prezentacje twórczości osób z niepełnościami **TON** (teatralne, muzyczne, plastyczne, taneczne) oraz warsztaty bajkoterapii: integracyjne warsztaty teatralno-muzyczne, filmowe i animacji filmowej.

WROCŁAWSKI TEATR LALEK

Na stronie [www](#) przedstawione są informacje o dostępności i barierach, które można napotkać w budynku. Teatr aktywnie działa na rzecz udostępnienia oferty osobom z niepełnościami: uczestniczył w wydarzeniach w ramach Festiwalu Kultury Bez Barier, realizował cykl warsztatów w ramach Pracowni Działań włączających „Teatr Otwarty!”, dedykowanych widzom z dysfunkcjami sensorycznymi.

SCENARIUSZE

Homo faber. Człowiek odkrywa narzędzia.

*Zajęcia skierowane do uczestników g/Głuchych i słabosłyszących.
Autorka: Aneta Ziółkowska, Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu*

CEL ZAJĘĆ:

Uczestnicy poznają:

- formy i sposoby wytwarzania narzędzi przez człowieka z różnych surowców,
- jak za pomocą narzędzi kamiennych samodzielnie obrobić drewno, skórę i kości.

METODY PRACY: wykład, warsztat

CZAS ZAJĘĆ: 1,5 godz.

MATERIAŁY:

- tablice informacyjne, film edukacyjny,
- terminy (słowniczek): homo faber, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza, krzemień, granit, kość, drewno, brąz, cyna, miedź, ruda, żelazo, odlew, wytop.

PRZEBIEG:

CZĘŚĆ I: Część wykładowa w sali ekspozycyjnej

- A** Pojęcie „homo faber” jako synonimu określenia „człowieka-wytwórcy”.
- B** Rola wytwarzania i udoskonalania narzędzi jako czynnika odróżniającego ludzi od zwierząt.
- C** Rola zarówno rozwiniętego mózgu jak i sprawnych wolnych rąk (pozycja wyprostowana).
- D** Podstawowe formy narzędzi kamiennych (łupanych i gładzonych), brązowych i żelaznych, nazwy epok (kamienia, brązu, żelaza) oraz surowców (krzemień, granit, kość, drewno, brąz, stop metali, cyna, miedź, ruda, żelazo) – plansze ilustracyjne.
- E** Formy narzędzi: wiertarka, przekłuwacz, nóż, pięściak, siekiera, toporek – plansze ilustracyjne.
- F** Sposoby produkcji narzędzi metalowych: odlewnictwo, wytop, piece hutnicze.

Czas trwania:
45 minut

- A Oglądanie filmów z napisami (bez tekstu mówionego) dotyczących wytwarzania narzędzi krzemiennych i ich użycia w epoce kamienia.
- B Praca przy warsztatach-stanowiskach do samodzielnej obróbki drewna, kości i skóry za pomocą kopii narzędzi krzemiennych.

Wielokulturowość Dolnego Śląska.

Oprowadzanie i zajęcia dla osób z niepełnosprawnością słuchu.

Autorka: Olga Budzan, Muzeum Etnograficzne we Wrocławiu

Podczas warsztatu zwiedzimy wystawę stałą „Dolnoślązacy. Pamięć, kultura, tożsamość”, poznamy historie zarówno dawnych Dolnoślązaków jak i ludzi, którzy w naszym regionie pojawili się po drugiej wojnie światowej. Po drugiej wojnie światowej ludzie oprócz ubóstwa ludzie borykali się także z problemem obcości. Kto był obcym i dla czego? Kto dziś jest tak traktowany i jak możemy temu zaradzić? W części warsztatowej porozmawiamy sobie o mechanizmach powstawiania stereotypów. Zastanowimy się też wspólnie jakie funkcje mają stereotypy i jak można z nimi walczyć.

SCENARIUSZ WARSZTATU:

Zwiedzanie muzeum. Opis podróży na Dolny Śląsk. Historie osadników. Oglądanie przedmiotów przywiezionych z Kresów, Bośni, Polski centralnej oraz innych miejsc z których przyjechali osadnicy. Rozmowa o różnych rodzajach obcości. Ćwiczenie antydyskryminacyjne "krok do przodu".

Co zdobi człowieka?

Oprowadzanie i zajęcia dla osób z niepełnosprawnością wzroku.

Autorka: Olga Budzan, Muzeum Etnograficzne we Wrocławiu

Uczestnicy zapoznają się z kolekcją strojów, ozdób i biżuterii. Poznają elementy stroju dolnośląskiego oraz stroje które na Dolnym Śląsku pojawiły się po II wojnie światowej wraz z osadnikami. Dotykają spódnic, katek i haftów zdobiących koszule. Rozmowa o włóknach i tworzywach dostępnych na wsi w XIX i na początku XX wieku. Na podstawie dotyku opis właściwości poszczególnych tworzyw typu drewno, ceramika, metal, bursztyn. Mity dotyczące pochodzenia bursztynu i koralu. Część warsztatowa: wykonanie biżuterii z kawałków kolorowego papieru i drewnianych koralików.

Zajęcia skierowane do g/Głuchych i słabosłyszących uczniów szkół średnich.
Autorka scenariusza: Agata Iżykowska – Uszczyk, Pawilon Czterech Kopuł we Wrocławiu

CEL ZAJĘĆ:

Uczestnicy dowiedzą się:

- dlaczego dzieła Magdaleny Abakanowicz określane są mianem miękkich rzeźb
- jakie znaczenie ma bezgłowy tłum artystki
- jak zaprojektować własne rzeźby w przestrzeni publicznej.

METODY PRACY: wykład, warsztat

CZAS ZAJĘĆ: 1,5 godz.

MATERIAŁY DODATKOWE:

- rekwizyty: tyflografiki, kartki z wydrukowanymi zdjęciami różnych przestrzeni publicznych z Wrocławia,
- kartki z wydrukowanymi nazwami terminów (słowniczek),
- glina, gruba tektura

PRZEBIEG:

CZĘŚĆ I:

- 1 Przywitanie na holu.
- 2 Przejście na dziedziniec wewnętrzny, krótkie przedstawienie historii budynku. Wyjaśnienie, skąd nazwa Pawilon Czterech Kopuł.

Czas trwania:
15 minut

CZĘŚĆ II:

- 3 Przejście do kopuły północnej, największej. Koncentrujemy się na tym, że Muzeum Narodowe ma największą kolekcję dzieł Magdaleny Abakanowicz.
- 4 Przechodzimy pod Abakany (tytuł: January-February).
Tutaj najważniejsze hasła: miękkie rzeźby, abakan - jako nazwa własna od nazwiska Abakanowicz, worek jutowy, sisal, technika wykonania rzemieślnicza.
- 5 Opowieść o powstawaniu dzieł, że zostały docenione na Biennale. W 1965 roku.

Czas trwania:
45 minut

- 6 Przechodzimy do tyflografiki, uczestnicy są zachęceni, aby dotknąć materiału pokazowego na pomocy dotykowej.
- 7 Przechodzimy do *Tłumu*. Opowieść o kontekście powstania. Magdalena Abakanowicz nie lubiła tłumy. Dodatkowo kontekst polityczny. Tutaj najważniejsze hasła: komunizm, jednolitość, społeczeństwo jako grupa bez indywidualności, niemyśląca, technika wykonania: worki jutowe, żywica, powielone ciało.
- 8 Prezentacja *Tłumu* w przestrzeni publicznej, zdjęcia z różnych miejsc na świecie, w których stoi ta rzeźba.

SŁOWNICZEK:
miękkie rzeźby,
abakan,
worek jutowy,
sizał,
technika wykonania
rzemieślnicza,
komunizm,
społeczeństwo,
żywica

Czas trwania:
30 minut

CZĘŚĆ III:

- 9 Warsztat: uczestnicy dostają zdjęcia pustych przestrzeni we Wrocławiu, są proszeni o wymyślenie rzeźby w przestrzeni publicznej.
- 10 Omówienie prac. Podsumowanie zajęć.

Opowieść o historii telekomunikacji

Zajęcia skierowane do osób g/Głuchych i słabosłyszących.

Autorka scenariusza: Joanna Kuźnik, Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu

CEL ZAJĘĆ:

Uczestnicy poznają:

- historię telekomunikacji na przykładzie przełomowych wynalazków (Aparat Morse'a, telefon, telewizor).
- różne metody kodowania i przekazywania wiadomości telegraficznych.

METODY PRACY: wykład, eksperyment, zadania

CZAS ZAJĘĆ: 1 godz.

MATERIAŁY DODATKOWE:

- zdjęcia i obrazki urządzeń teletechnicznych, latarka, chorągiewki, telefon komórkowy
- kartki z wydrukowanymi: alfabetem Morse'a, językiem telegraficznym, wykazem emotikonów
- sprzęt dźwiękowy, cukier, membrana (do eksperymentu).

PRZEBIEG:

CZĘŚĆ I:

- 1 Przywitanie w korytarzu przy budce telefonicznej. Opowieść o budkach telefonicznych.
- 2 Przejście do Sali telekomunikacji. Pytanie do uczestników: w jaki sposób komunikujecie się za sobą na odległość? Omówienie przykładów: sygnały optyczne, fale głosowe, instrumenty: tam-tam, róg zwierzęcy, dzwony, piersi posłańcy.
Przejście do modelu telegrafu optycznego. Opowieść o budowie i funkcji telegrafu.
- 3 Zadanie. Przekazywanie wiadomości za pomocą układów ramion i chorągiewek. Dzielimy uczestników na dwie grupy. Każda z grup ma za zadanie odczytać słowa, które zostało zakodowane znakami telegraficznymi na kartce papieru.
Propozycja haseł: telekomunikacja, telegraf.
Następnie każda z grup ma za zadanie wymyślenie własnego jednowyrazowego hasła, które muszą pokazać przy użyciu chorągiewek. Grupa przeciwna musi odgadnąć jak brzmi to hasło.
- 4 Przejście do aparatów Morse'a. Poznanie alfabetu i kodowanie wiadomości w alfabecie Morse'a przy wykorzystaniu latarki (2 drużyny, odgadywanie haseł).
- 5 Przejście do modelu telefonu Bella.
Eksperyment „zobaczyć dźwięki”. Uwaga - uczestnicy muszą wyłączyć na chwilę aparaty słuchowe.
Do eksperymentu potrzebujemy aparat- membranę wykonaną z gumy i szklanki, kolorowy cukier/posypkę do ozdabiania ciastek oraz bardzo głośnego urządzenia – głośnik. Umieszczamy membranę z drobinami kolorowe posypki i włączamy głośno muzykę.
Uczestnicy obserwują podskakujące drobiniki. Edukator włącza muzykę ciszej, głośniej. Dzielimy się swoimi obserwacjami.
Opowieść o naturze fal głosowych i funkcjonowaniu telefonów.
- 6 Przejście do telefonów komórkowych.
Podsumowanie zajęć.

SŁOWNICZEK:
telekomunikacja,
telegraf,
kodowanie,
aparat

“Podróże bliskie i dalekie” historia XIX-wiecznego transportu

Zajęcia dla osób niewidomych i niedowidzących.

Autorka scenariusza: Joanna Kuźnik, Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu

CEL ZAJĘĆ:

Uczestnicy poznają:

- historię transportu i sposobów podróżowania w XIX wieku: zwyczaje, zakazy i niebezpieczeństwa związane z podróżowaniem,
- pojęcia: dylizans, furgon, słupek pocztowy, dworzec pocztowy, trąbka pocztowa.

METODY PRACY: wykład, warsztat

CZAS ZAJĘĆ: 1,5 godz.

MATERIAŁY:

- oś czasu wykonana z taśmy piankowej
- modele pojazdów: statek, rower, samochód, motor, samolot, pociąg
- model dylizansu pocztowego oraz furgonu pocztowego wykonanego w 1950r.
- pliki dźwiękowe, sprzęt nagłaśniający
- 2 arkusze gąbki plastycznej A4 i A3 dla każdego z uczestników, drewniane kijki
- szablony oraz wykonane modele pokazowe.

PRZEBIEG:

CZĘŚĆ I:

- 1 Przywitanie gości. Sala dylizansowa. Krótkie wprowadzenie do historii muzeum, opis budynku.
- 2 Wprowadzenie do historii transportu związanego z przekazywaniem przesyłek pocztowych. Uczestnicy otrzymują zabawki przedmioty: model roweru, figurka konia, samochodzik, model samolotu, model statku, pociąg, figurka listonosza.
- 3 Wspólnie odsłuchujemy dźwięków różnych środków transportu. Zadaniem uczestników jest rozpoznanie ich oraz określenie przybliżonego czasu użytkowania przez pocztę.
- 4 Dylizans pocztowy - środek do przewozu poczty oraz transportu ludzi. Uczestnicy dotykają modeli pochodzących z lat 50. Wysłuchują podstawowych informacji o pojazdach.

Czas trwania:
60 minut

- 5 Dyliżans pocztowy – I połowa XX wieku. Uczestnicy zajęć podchodzą do oryginalnego dyliżansu pocztowego. Kontakt z oryginalnym obiektem, opis w oparciu o tekst audiodeskcpcji.
- 6 Jak podróżowano? Krótka opowieść o XIX - wiecznych podróżach. Etapy podróży. Jakie niebezpieczeństwa czekały na podróżujących?
- 7 Słup milowy - słup pocztowy. Historia słupów pocztowych w użytku pocztowym. Kontakt z oryginalnym obiektem, opis w oparciu o tekst audiodeskcpcji.

CZĘŚĆ II: Część warsztatowa.

- 8 Uczestnicy wykonują przestrzenne dyliżanse pocztowe z pianki według przygotowanego wcześniej szablonu.
 - Szablon,
 - Patyczki,
 - Torby na spakowanie dyliżansów
- 9 Zakończenie zajęć, pożegnanie się z uczestnikami i zaproszenie na kolejne warsztaty.

Czas trwania:
30 minut

Szabas – o kulturze i tradycji żydowskiej z tłumaczeniem PJM w Synagodze pod Białym Bocianem

*Zajęcia skierowane do osób dorosłych g/Głuchych i słabosłyszących.
Autorka scenariusza: Anna Brzozowska, Fundacja Bente Kahan*

CEL ZAJĘĆ:

Uczestnicy poznają:

- historię Synagogi Pod Białym Bocianem i legendę związaną z jej nazwą,
- znaczenie i zastosowanie przedmiotów rytualnych w synagodze,
- funkcje łaźni rytualnej (mykwy),
- najważniejsze tradycje judaizmu skupione wokół szabatu.

METODY PRACY: wykład

CZAS ZAJĘĆ: 1,5 godz.

MATERIAŁY DODATKOWE:

- rekwizyty: menora, szal modlitewny, jarmułka, kielichy, chałka, świeczniki, świeczki;
- kartki z wydrukowanymi nazwami terminów z dziedziny judaizmu (słowniczek).

PRZEBIEG:

CZEŚĆ I: Synagoga Pod Białym Bocianem

- Dlaczego centrum świątyni to ściana wschodnia?
- Czym jest Tora (Pięcioksiąg)?
- Co to jest Aron haKodesz (szafa ołtarzowa), jaką pełni funkcję?
- Co to jest menora i czym jest wieczne światło?
- Jakie są zasady i atrybuty dla mężczyzn podczas modlitwy?

Czas trwania:
20 minut

SŁOWNICZEK:
synagoga,
Tora,
Aron haKodesz,
menora,
jarmułka

CZEŚĆ II: Mykwa (łaźnia rytualna) – miejsce zadedykowane kobietom.

- Jak wygląda mykwa, kto z niej korzysta i dlaczego?
- Jak wyglądają rytuały w mykwie?

Czas trwania:
20 minut

SŁOWNICZEK:
mykwa,
rytuał

CZEŚĆ III: Szabas – tradycja i historia

- Co to jest szabat, kiedy zaczyna się i kończy?
- Jakie są tradycje, zwyczaje i rytuały związane z szabatem?

Czas trwania:
50 minut

SŁOWNICZEK:
szabat / szabas,
hawdala

PODSUMOWANIE:

Uwagi dla prowadzącego zajęcia:

- mów powoli, głośno i wyraźnie z uważnością na tłumacza PJM;
- unikaj trudnych, skomplikowanych, specjalistycznych terminów, zastępuj je łatwiejszymi;
- angażuj pozostałe zmysły uczestników: dotyk, węch, smak;
- zaplanuj czas na zadawanie pytań przez uczestników.

Szabas – o kulturze i tradycji żydowskiej z audiodeskrypcją w Synagodze pod Białym Bocianem

*Zajęcia skierowane do osób dorosłych niewidomych i słabowidzących.
Autorka scenariusza: Anna Brzozowska, Fundacja Bente Kahan*

CEL ZAJĘĆ:

Uczestnicy poznają:

- historię Synagogi Pod Białym Bocianem i legendę związaną z jej nazwą,
- znaczenie i zastosowanie przedmiotów rytualnych w synagodze,
- funkcje łaźni rytualnej (mykwy),
- najważniejsze tradycje judaizmu skupione wokół szabatu.

METODY PRACY: wykład

CZAS ZAJĘĆ: 1,5 godz.

MATERIAŁY DODATKOWE:

- rekwizyty: menora, szal modlitewny, jarmułka, kielichy, chałka, świeczniki, świece, przyprawy;
- audiodeskrypcja obiektów

PRZEBIEG:

CZĘŚĆ I: Synagoga Pod Białym Bocianem

Krótką powojenną historią budynku. Opis wyglądu synagogi z zewnątrz i we wnętrzu - odczytanie gotowej audiodeskrypcji. Opis poszczególnych rekwizytów towarzyszący dotykaniu oryginałów.

Czas trwania:
20 minut

AUDIODESKRYPCJA:

wygląd zewnętrzny synagogi, sala główna, menora

REKWIZYTY:

menora, szal modlitewny, jarmułka

CZĘŚĆ II: Mykwa (łaźnia rytualna) – miejsce zadedykowane kobietom.

- Jak wygląda mykwa, kto z niej korzysta i dlaczego?
- Jak wyglądają rytuały w mykwie?

Czas trwania:
20 minut

AUDIODESKRYPCJA:

mykwa.

Czas trwania:
50 minut

CZĘŚĆ III: Szabas – tradycja i historia

- Co to jest szabat, kiedy zaczyna się i kończy? O czym przypomina?
- Jakie są tradycje, zwyczaje i rytuały związane z szabatem?

PODSUMOWANIE:

Uwagi dla prowadzącego zajęcia:

- zaplanuj więcej czasu na dotykanie oryginałów,
- mów zwrócony twarzą do grupy,
- przy prezentowaniu rekwizytów nie dotykaj uczestnika znieacka, niech głos poprzedzi dotyk;
- nie unikaj czasowników odnoszących się do wzroku (widzieć, oglądać), ani nazw kolorów;
- angażuj zmysły dotyku, węchu, smaku i słuchu;

REKWIZYTY:

kielichy,
chałka,
świeczniki,
świeczki,
przyprawy

Sztuka śnienia

Zajęcia skierowane do uczniów szkół średnich z niepełnosprawnością wzroku.

Autorka: Justyna Oleksy, Pawilon Czterech Kopuł.

CEL ZAJĘĆ:

Uczestnicy zapoznają się z fascynującym światem wyobraźni polskich surrealistów. Dowiedzą się, jak tworzyli swoje prace Kazimierz Mikulski oraz Erna Rosenstein. W części warsztatowej wspólnie wypracujemy ciąg luźnych skojarzeń, które będą punktem wyjścia do stworzenia własnych surrealistycznych obrazów.

PLAN ZAJĘĆ:

CZĘŚĆ I:

- 1 Powitanie uczestników w holu głównym.
- 2 Próba rozpoznania dotykiem przedmiotów związanych z obrazem, który będzie przedmiotem zajęć: sznur, klucz, własne dłonie, wata cukrowa (chmury).
- 3 Część zajęć w przestrzeni ekspozycji pod obrazem „Spokojny świat” Erny Rosenstein: scharakteryzowanie surrealizmu jako kierunku w sztuce, opis audiodeskryptywny obrazu, praca z przewodnikami dla niewidomych i słabowidzących

CZĘŚĆ II: CZĘŚĆ WARSZTATOWA:

- 4 Tworzenie ciągu surrealistycznych skojarzeń i prac plastycznych inspirowanych muzyką
- 5 Podsumowanie zajęć, omówienie prac, pożegnanie uczestników.

Scenariusz lekcji muzealnej „Z wynalazkiem przez wieki”

*Zajęcia skierowane do uczniów uczniów niewidzących i niedowidzących
Autorka: Aneta Ziółkowska, Muzeum Archeologiczne we Wrocławiu*

CEL ZAJĘĆ:

Uczestnicy poznają:

- najważniejsze zagadnienia archeologii
- wynalazki z epoki kamienia, brązu, żelaza i średniowiecza

METODY PRACY: wykład,

CZAS ZAJĘĆ: 1,5 godz.

MATERIAŁY DODATKOWE:

- narzędzia, skóry, naczynia i figurki z różnych epok

PRZEBIEG:

- 1 Omówienie zadań archeologii.
 - badanie sposobu życia ludzi niegdyś żyjących na podstawie znalezisk (pozostałości obiektów, naczyń, narzędzi, ozdób, itp.);
- 2 Omówienie wynalazków i nowości z epoki kamienia
 - narzędzia kamienne;
 - ozdoby kościane;
 - ogień;
 - naczynia ceramiczne;
 - wiertarka;
 - uprawa ziemi i hodowla zwierząt;
 - żarna.

Uczestnicy biorą do rąk i porównują fakturę, kształty, ciężar kamiennych narzędzi łupanych i gładzonych, ozdób, skór zwierzęcych, naczyń i figurek z gliny, ciężarków tkackich, a także próbują pracy na żarnach i wiertarce z epoki kamienia).

3 Omówienie wynalazków i nowości z epoki brązu.

- wytop brązu;

Uczestnicy biorą do rąk narzędzia i ozdoby z brązu, poznają jego fakturę, gładkość; możliwość przymierzenia brązowych naszyjników.

4 Omówienie wynalazków i nowości z epoki żelaza.

- wytop żelaza;
- instrumenty muzyczne – grzechotki

Uczestnicy biorą do rąk narzędzia z żelaza, fragmenty pieca (ciężar; struktura), a także wydobywają dźwięki z glinianych grzechotek.

5 Omówienie wynalazków i nowości z okresu średniowiecza.

- budownictwo murowane;
- sprzęty domowe;
- podwójne koło garncarskie;

Uczestnicy dotykają ceglanych murów i kamiennych elementów architektonicznych, biorą w ręce dawne przedmioty codziennego użytku (koło garncarskie, kijanka).

6 Podsumowanie zajęć.

FUNDACJA
KATARYNKA

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

**[KULTURA
DOSTĘPNA**

*Publikacja stworzona w ramach projektu "Kultura dla wszystkich. Oferta kulturalna bez barier we wrocławskich instytucjach kultury."
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.*